

Acta Biol. Debr. Oecol. Hung 18: 109–113, 2008

VÍZIBOGÁR-FAUNISZTIKAI ADATOK A TÁPIÓ-VIDÉKRŐL (COLEOPTERA: HYDRADEPHAGA, HYDROPHILOIDEA)

MOLNÁR ÁKOS

ELTE TTK BI, Állatrendszertani és Ökológiai Tanszék, 1117 Budapest, Pázmány P. stny 1/c., email: akosmolnar@gmail.com

AQUATIC BEETLE FAUNISTICAL RECORDS FROM THE TÁPIÓ-LANDSCAPE (COLEOPTERA: HYDRADEPHAGA, HYDROPHILOIDEA)

Á. MOLNÁR

Eötvös Loránd University, Department of Systematic Zoology and Ecology, H-1117 Budapest, Pázmány Péter sétány 1/c., Hungary, akosmolnar@gmail.com

KIVONAT: Jelen munkában a 2006 és 2007-es év során a Tápió-vidéken végzett vízibogár-faunisztikai kutatások eredményei szerepelnek. Az állatok gyűjtése kézháló és fénycsapda segítségével történt. A 8 mintavételi helyen 53 faj előfordulása volt kimutatható. A fajok többsége az országos gyakoriságukat tekintve gyakori, és közepesen gyakori kategóriákból került ki. A ritka és igen ritka kategóriából 1-1 faj került elő, a *Hyphydrus anaticus*, és a *Berosus geminus*.

ABSTRACT: Faunistical results of the collecting of aquatic beetles in the Tápió-landscape are given in this paper. Aquatic beetles were collected with a long-handled pond net, and by light-trap in 2006 and 2007. The occurrence of 53 species was found on 8 sampling sites. Most species are frequent, or moderately frequent according to their countrywide occurrence. There were two species which are rare and extremely rare in Hungary: *Hyphydrus anaticus*, *Berosus geminus*.

Key words: water beetle, occurrence-data, Tápió-landscape

Bevezetés

A Tápió-vidék vízibogár-faunisztikai szempontból Magyarország elhanyagolt területei közé tartozik, annak ellenére, hogy vizes élőhelyekben gazdagnak mondható. Források, lápok, szikes tavak, mocsarak, természetközeli módon kezelt halastavak és vízfolyások egyaránt találhatók rajta. A makroszkópikus vízi gerinctelenekre irányuló környékbeli kutatások közül MÓRA és munkatársai (2004), valamint CSER és RÉVÉSZ (2006) munkái közölnek vízibogár-faunisztikai adatokat. Jelen munka célja, hogy a Tápió-vidék vízibogár-faunájáról adatokat szolgáltatasson, főleg az állóvizek bogárközösségeit tekintve.

Anyag és módszer

A mintavételi helyek között elsősorban szikes tavak és mocsaras jellegű víztestek szerepelnek, de egyéb gyűjtőhelyekről is származnak adatok (útmenti tócsa, Hajta-patak). Egy-egy nagyobb vizes-élőhely területén több gyűjtőhelyet is kijelöltem, így a Nyík-réti II-es tározó (Farmos) területén hármát, a farmosi Nádasztó területén, ill. közvetlen környezetében ötöt, az egreskátai Sós-tavak területén pedig kettőt. A mintavételi területek rámutató koordinátáit az 1. táblázat tartalmazza.

1. táblázat. A mintavételi helyek és koordinátáik.

Egreskátai, Sós-tavak	Farmos, Gátórház	Farmos, Gátórház, zsilip mellett	Farmos, Hajta-patak	Farmosi Nádasztó	Farmosi nádasztó, útmenti pocsolya	Nyík-rét, II-es tározó
N 47° 24' 38.78"	N 47° 21' 34.52"	N 47° 21' 35.61"	N 47° 21' 35.61"	N 47° 21' 34.91"	N 47° 21' 34.34"	N 47° 21' 58.41"
E 19° 47' 38.73"	E 19° 49' 30.01"	E 19° 49' 32.59"	E 19° 49' 26.27"	E 19° 49' 29.20"	E 19° 49' 29.20"	E 19° 49' 37.65"

A kézi hálós gyűjtéseket 2006. június, július, és augusztus, illetve 2007. április, május, júniusában végeztem (gyűjtő: Molnár Ákos). A kézi hálózáshoz használt háló lyukbőrsége 0.2 mm volt. Fénycsapdázásra 2007. június 8-án került sor. A fénycsapdázáshoz alkalmazott higanygőz-lámpával alkonyattól éjfélig gyűjtöttük az állatokat (gyűjtők: Szénási Valentin, Vidra Tamás, Molnár Ákos). A gyűjtött állatokat 70%-os alkoholban tartósítottam. A bogarak azonosítása CSABAI (2000) és CSABAI és munkatársai (2002) határozókulcsai és fajismertetései alapján történt, a nevezéktan CSABAI (2003) munkáját követi.

Eredmények

A gyűjtések során 51 vízbogárfaj 509 egyede került elő (2. táblázat). A családok fajsza szerinti megoszlása a következő volt: 2 Haliplidae, 25 Dytiscidae, 2 Noteridae, 1 Spercheidae, 2 Helophoridae, 1 Hydrochidae, 18 Hydrophilidae. A fajok hazai előfordulási gyakorisági kategóriák szerint (CSABAI 2003) a következőképpen oszlanak meg: 13 igen gyakori, 16 gyakori, 16 mérsékelten gyakori, 1 ritka és 1 igen ritka faj.

A fajok között szerepelnek tág tűrőképességű, minden víztértípusban előforduló fajok (pl. *Rhantus suturalis*, *Anacaena limbata*, *Hydrobius fuscipes*, *Noterus crassicornis*, *Laccophilus minutus*), valamint a könnyen felmelegedő, időszakos vizeket kedvelő fajok (pl. *Hydroglyphus geminus*, *Hygrotus impressopunctatus*, *Berosus signaticollis*, *Hydrochara flavipes*). Előfordulnak ezen kívül a szikes vizek jellemző fajai (pl. *Berosus spinosus*), és az enyhén acidofil, lápos, mocsaras területek fajai is (pl. *Laccophilus poecilus*, *Hygrotus decoratus*, *Enochrus coarctatus*). Kiemelendő faunisztikai adat a *Hyphydrus anatolicus* és a *Berosus geminus* előkerülése. Bár a *Hyphydrus anatolicus* az Alföldön és a Balaton környékén helyenként tömeges, országos gyakoriságát tekintve egyelőre a ritka fajok között szerepel. A *Berosus geminus* előfordulásáról meglehetősen kevés hazai adat van, de 2002-ben már kimutatták a vizsgált területtől mintegy 12 km-re levő Jászfelsőszentgyörgyről is (CSABAI és MÓRA 2002). A fajokról részletesebb jellemzés CSABAI (2000) és CSABAI és munkatársai (2002) munkáiban található.

A fentiek alapján elmondható, hogy a Tápió-vidék vízbogár-fajokban gazdag, hiszen a viszonylag kevés helyen végzett gyűjtőmunka, és az alacsony egyedszám is jelentős fajszaot eredményezett. Jónéhány további faj előkerülésére lehet

számítani, amennyiben a faunisztikai munkák kiterjednek a terület egyéb víztípusaira is (patakok, csatornák, források, lápok), illetve a vegetációs időszak teljes egészére.

2. táblázat. Az egyes gyűjtőhelyekről előkerült vízibogarak.

Fajok	Gyűjtőhelyek									
	Egreskát, Sós-tavak (2006.07.04.)	Egreskát, Sós-tavak (2006.08.10.)	Farmos, gátórház (fénycsapda) (2007.06.08.)	Farmos, gátórház (zsilip mellett), (2006. 07.04.)	Farmos, Hajta patak (2006.06.19.)	Farmosi nádastó (2006.07.04.)	Farmosi Nádasztó, (ütemelt pocsolva) (2006.07.04.)	Nyíkrét, II-es tározó (2007.04.27)	Nyíkrét, II-es tározó (2007.05.31)	Nyíkrét, II-es tározó (2007.06.19)
Halipilidae										1
<i>Halipilus fulvus</i> (Fabricius, 1801)									•	2
<i>Peltodytes caesus</i> (Duftschmid, 1805)										5
Dytiscidae										
<i>Agabus undulatus</i> (Schränk, 1776)										2
<i>Colymbetes fuscus</i> (Linnaeus, 1758)				•				•		1
<i>Graphoderus austriacus</i> (Sturm, 1834)	•									2
<i>Graphoderus cinereus</i> (Linnaeus, 1758)	•							•		4
<i>Graptodytes bilineatus</i> (Sturm, 1835)							•			6
<i>Hydaticus seminiger</i> (De Geer, 1774)								•		3
<i>Hydaticus transversalis</i> (Pontopiddan, 1763)		•							•	3
<i>Hydroglyphus geminus</i> (Fabricius, 1792)	•				•			•		12
<i>Hydroporus angustatus</i> Sturm, 1835					•					6
<i>Hydroporus planus</i> (Fabricius, 1781)	•							•		1
<i>Hydrovatus cuspidatus</i> (Kunze, 1818)						•				2
<i>Hygrotus decoratus</i> (Gyllenhal, 1808)								•		48
<i>Hygrotus impressopunctatus</i> (Schaller, 1783)	•							•	•	27
<i>Hygrotus inaequalis</i> (Fabricius, 1776)	•	•						•	•	22
<i>Hyphydrus anaticus</i> Guignot, 1957	•									4
<i>Hyphydrus ovatus</i> (Linnaeus, 1761)	•									3
<i>Ilybius subaeneus</i> Erichson, 1837							•		•	2
<i>Laccophilus minutus</i> (Linnaeus, 1758)	•				•					23
<i>Laccophilus poecilus</i> Klug, 1834	•			•						7
<i>Laccophilus hyalinus</i> (De Geer, 1774)	•	•				•				3
<i>Liopterus haemorrhoidalis</i> (Fabricius, 1787)								•		1
<i>Porhydrus lineatus</i> (Fabricius, 1775)								•		1
<i>Porhydrus obliquesignatus</i> (Bielz, 1852)									•	2
<i>Rhantus frontalis</i> (Marshall, 1802)	•									3
<i>Rhantus suturalis</i> (MacLeay, 1825)	•	•								4

2. táblázat (folytatás). Az egyes gyűjtőhelyekről előkerült vízbogarak.

Fajok	Gyűjtőhelyek										
	Egreskátá, Sós-tavak (2006.07.04.)	Egreskátá, Sós-tavak (2006.08.10.)	Farmos, gátörház (fénycsapda) (2007.06.08.)	Farmos, gátörház (szilip mellett), (2006.07.04.)	Farmos, Hajta patak (2006.06.19.)	Farmosi nádaszó (2006. 07.04.)	Farmosi nádaszó, (últment pocsolya) (2006.07.04.)	Nyíkrét, Il-es tározó (2007.04.27)	Nyíkrét, Il-es tározó (2007.05.31)	Nyíkrét, Il-es tározó (2007.06.19)	
Fajok											
Noteridae											2
<i>Noterus clavicornis</i> (De Geer, 1774)	•									•	12
<i>Noterus crassicornis</i> (O.F.Müller, 1776)					•		•		•	•	98
Helophoridae											
<i>Helophorus minutus</i> Fabricius, 1775 / <i>H. paraminutus</i> Angus, 1986		•						•		•	12
<i>Helophorus reddenbacheri</i> Kuwert, 1885								•		•	3
Hydrophilidae											
<i>Anacaena limbata</i> (Fabricius, 1792)		•						•		•	9
<i>Berosus geminus</i> Reiche et Saulcy, 1856								•	•	•	1
<i>Berosus luridus</i> (Linnaeus, 1761)					•			•		•	23
<i>Berosus signaticollis</i> (Charpentier, 1825)			•						•		7
<i>Berosus spinosus</i> (Steven, 1808)			•								6
<i>Cercyon haemorrhoidalis</i> (Fabricius, 1775)			•								5
<i>Cymbiodyta marginella</i> (Fabricius, 1792)			•						•	•	10
<i>Enochrus affinis</i> (Thunberg, 1794)			•							•	17
<i>Enochrus bicolor</i> (Fabricius, 1792)		•	•							•	5
<i>Enochrus coarctatus</i> (Gredler, 1863)			•						•	•	6
<i>Enochrus fuscipennis</i> (Thomson, 1884)	•	•	•		•			•		•	16
<i>Enochrus melanocephalus</i> (Olivier, 1792)			•					•		•	13
<i>Enochrus quadripunctatus</i> (Herbst, 1797)	•	•	•					•		•	16
<i>Enochrus testaceus</i> (Fabricius, 1801)			•					•		•	6
<i>Helochares obscurus</i> (O.F.Müller, 1776)	•		•							•	12
<i>Hydrobius fuscipes</i> Leach, 1815			•						•	•	19
<i>Hydrochara caraboides</i> (Linnaeus, 1758)	•	•	•					•		•	6
<i>Hydrochara flavipes</i> (Steven, 1808)		•							•	•	6
Hydrochidae											
<i>Hydrochus flavipennis</i> Küster, 1852								•			1
Spercheidae											
<i>Spercheus emarginatus</i> (Schaller, 1783)								•			1
Σ	70	35	58	6	9	12	20	127	65	106	509

Köszönetnyilvánítás

Köszönetemet fejezem ki Vidra Tamásnak és Szénási Valentinnak a munkák során nyújtott nagylelkű segítségükért és értékes tanácsaikért.

Felhasznált irodalom

- CSER, B. – RÉVÉSZ, Á. (2006): Makrofauna-vizsgálatok a Tápión. – Hidrológiai közlöny 86: 159–160.
- CSABAI, Z. (2000): Vízibogarak kishatározója I. (Coleoptera: Haliplidae, Hygrobiidae, Dytiscidae, Noteridae, Gyrinidae). – Vízi Természet és Környezetvédelem sor., 15. köt., Környezetgazdálkodási Intézet, Budapest 278 pp.
- CSABAI, Z. (2003): Vízibogarak kishatározója III. – Vízi Természet és Környezetvédelem sor., 17.köt., Környezetgazdálkodási Intézet, Budapest 280 pp.
- CSABAI Z. – MÓRA A. (2003): Adatok a Dél-Alföld vízibogárfaunájának ismeretéhez (Coleoptera: Haliplidae, Dytiscidae, Noteridae, Gyrinidae, Spercheidae, Hydrochidae, Hydrophilidae, Elmidae). – Folia historico-naturalia Musei Matraensis 27: 145-159.
- CSABAI, Z. – GIDÓ, ZS. – SZÉL, GY. (2002): Vízibogarak kishatározója II. (Coleoptera: Georissidae, Spercheidae, Hydrochidae, Helophoridae, Hydrophilidae). – Vízi Természet és Környezetvédelem sor., 16.köt., Környezetgazdálkodási Intézet, Budapest 205 pp.
- MÓRA, A. – CSABAI, Z. – MÜLLER, Z. (2004): Contribution to the dragonfly, aquatic beetle and caddisfly fauna of Jászság (Odonata larvae; Coleoptera: Hydradeephaga, Hydrophiloidea; Trichoptera larvae). – Folia historico-naturalia Musei Matraensis 28: 149–156.